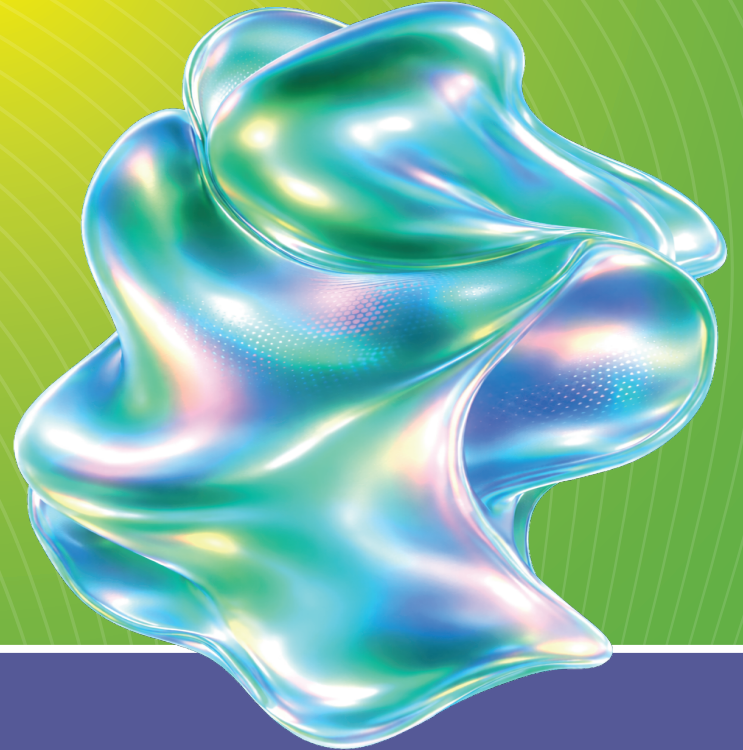

ORTAK YAZILI REHBERİ

Senaryo Temelli Denemeler

✓ MAARİF MODELİ'NE
UYGUN

- 1 ve 2. Ortak Yazılı Senaryoları
- Açık Uçlu Sorular
- Kısa Bilgi Notları

Tamamı
Video
Çözümlü

Çek - Kopar
Sayfalar

Akıllı Tahta
Uyumlu

ORTAK YAZILI REHBERİ

Senaryo Temelli Denemeler

6.SINIF

2. Dönem Ortak Yazılı Rehberi

©Tudem Eğitim Hiz. San. ve Tic. AŞ

1476/1 Sokak No: 10/51 Alsancak / Konak / İZMİR

YAZARLAR: Tudem Yazı Kurulu

DİZGİ VE GRAFİK: Tudem Grafik Ekibi

BASKI VE CİLT: Özyurt Matbaacılık İnş. Taah. San. ve Tic. Ltd. Şti.

Saray Mahallesi 123. Cadde No: 2/1 Kahramankazan/Ankara

Tel: 0312 384 15 36

ISBN: 978-605-5637-43-9

YAYINEVİ SERTİFİKA NO: 45041

MATBAA SERTİFİKA NO: 46772

Tüm hakları saklıdır.

Bu yayının hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin önceden yazılı izni olmaksızın tekrar üretilemez, bir erişim sisteminde tutulamaz, herhangi bir biçimde elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ya da diğer yollarla iletilemez.

www.tudem.com

İÇİNDEKİLER

TÜRKÇE

Konu-Soru Dağılımı Tablosu 3

1. Yazılı

Bilgi Notları..... 4

Senaryo-1..... 7

Senaryo-2..... 11

Senaryo-3..... 13

2. Yazılı

Bilgi Notları..... 17

Senaryo-1..... 19

Senaryo-2..... 23

Senaryo-3..... 25

MATEMATİK

Konu-Soru Dağılımı Tablosu 29

1. Yazılı

Bilgi Notları..... 30

Senaryo-1..... 33

Senaryo-2..... 37

Senaryo-3..... 41

2. Yazılı

Bilgi Notları..... 43

Senaryo-1..... 45

Senaryo-2..... 49

Senaryo-3..... 53

FEN BİLİMLERİ

Konu-Soru Dağılımı Tablosu 57

1. Yazılı

Bilgi Notları..... 58

Senaryo-1..... 61

Senaryo-2..... 65

Senaryo-3..... 69

2. Yazılı

Bilgi Notları..... 73

Senaryo-1..... 77

Senaryo-2..... 81

Senaryo-3..... 83

SOSYAL BİLGİLER

Konu-Soru Dağılımı Tablosu 85

1. Yazılı

Bilgi Notları..... 86

Senaryo-1..... 89

Senaryo-2..... 93

Senaryo-3..... 97

2. Yazılı

Bilgi Notları..... 99

Senaryo-1..... 101

Senaryo-2..... 105

Senaryo-3..... 109

İNGİLİZCE

Konu-Soru Dağılımı Tablosu 113

1. Yazılı

Bilgi Notları..... 114

Senaryo-1..... 117

Senaryo-2..... 119

2. Yazılı

Bilgi Notları..... 121

Senaryo-1..... 123

Senaryo-2..... 125

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

Konu-Soru Dağılımı Tablosu 129

1. Yazılı

Bilgi Notları..... 130

Senaryo-1..... 131

Senaryo-2..... 133

Senaryo-3..... 135

2. Yazılı

Bilgi Notları..... 137

Senaryo-1..... 139

Senaryo-2..... 141

Senaryo-3..... 143

TÜRKÇE

Öğrenme Çıktıları	2. Dönem 1. Ortak Yazılı			2. Dönem 2. Ortak Yazılı		
	1. Senaryo	2. Senaryo	3. Senaryo	1. Senaryo	2. Senaryo	3. Senaryo
T.O.6.13. Metni yorumlayabilme			1		1	1
T.O.6.5. Metinde geçen anlamını bilmediği söz varlığı unsurlarının anlamını tahmin edebilme	1	1	1	1		
T.O.6.15. Bilgilendirici metinlerde metin yapılarından hareketle önemli bilgileri belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme			1			
T.K.6.24. Uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanabilme		1				
T.Y.6.21. Yazım kuralları ve noktalama işaretlerini uygulayabilme	1	1		1		1
T.D.6.16. Metnin bölümlerini belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme	3					
T.O.6.14. Öyküleyici metinlerdeki hikâye unsurlarını belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme	1			1		1
T.O.6.7. Görselle iletilen anlamı belirleyebilme					1	
T.O.6.12. Metindeki unsurları sınıflayabilme			1		1	1
T.O.6.20. Metindeki söz sanatlarını belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme	1			1		
T.O.6.19. Bilgilendirici metinde düşüncüyü geliştirme yollarını belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme	1		1	1		
T.Y.6.3.1. Yazma amacına uygun paragraf türünü seçebilme				1		
T.O.6.6. Metnin yüzey anlamını belirleyebilme	1					
T.O.6.8. Metnin derin anlamını belirlemeye yönelik basit çıkarımlar yapabilme				1		
T.O.6.11. Metinler arası karşılaştırma yapabilme			1			1
T.Y.6.3.2. Yazısında içerik ve yapıya yönelik seçimlerini yönetebilme		1	1		1	1
DYS.KY.6.1. Ses olaylarına uğrayan söz varlığı ve dil yapılarını doğru kullanabilme				1		1
DYS.KY.6.3. DYS.KY.6.4. DYS.KY.6.5. Sebep, amaç ve şart işlevli söz varlığını/dil yapılarını kullanabilme		1		1		

2. DÖNEM 1. YAZILI BİLGİ NOTLARI

SÖZ SANATLARI

Benzetme

Sözün etkisini artırmak, anlamı kuvvetlendirmek için aralarında çeşitli yönlerden ilgi olan iki varlık, kavram vb.nden özellik bakımından zayıf olanın güçlü olana benzetilmesidir.

Benzetmede 4 öge vardır:

Benzeyen: Özellik yönünden güçsüz olan, başka bir varlığa benzetilendir.

Kendisine Benzetilen: Özellik yönünden güçlü olan varlıktır.

Benzetme Yönü: İki varlık arasında hangi yönden benzerlik ilgisi kurulduğudur.

Benzetme Edatı: gibi, sanki, âdeta, misali vb.

Örnek:

Havuzdaki taşlar,	yakut	misali	parıldıyordu.
Benzeyen	Kendisine benzetilen	Benzetme edatı	Benzetme yönü

Kişileştirme

İnsan dışındaki varlıklara insana özgü özelliklerin yüklenmesi sanatıdır.

Örnek:

Gökyüzü, son günlerin aksine hüzünlüydü bu sabah, usul usul ağlıyordu.

Konuşturma

İnsan dışındaki varlıkların konuşturulması, bu varlıklara söz söyletilmesi sanatıdır.

Örnek:

Ben bir küçük cezveyim
Köşe bucak gezmeyim

Dikkat

- Konuşma, insana özgü bir özelliktir. Bu nedenle her konuşturma sanatı, bir kişileştirme sanatıdır. Ancak her kişileştirme bir konuşturma değildir.

Karşıtlık

Birbirine karşıt (zıt) olan iki duyguyu, hayali, düşüncüyü, durumu, kavramı bir arada kullanmak, karşıtlık sanatıdır.

Örnek:

"Gülen çehreme aldanıp da sanmayın beni bahtiyar,
Her gülüşümün içinde bir damla gözyaşı var."

Abartma

Bir durumu, olayı ya da özelliği olduğundan çok daha büyük ya da küçük gösterme sanatıdır.

Örnek:

Bu poşetleri taşıırken kolum koptu.

Dikkat

- Abartma sanatında anlatılan şeyin gerçekte olmadığı açıktır. Yazar bunu anlatım gücünü artırmak için yapar.

KANITLANABİLİRLİK AÇISINDAN CÜMLELER

Öznel Cümleler

Söyleyen kişinin duygu, düşünce, beğeni veya yorumlarını içeren cümlelerdir. Bu tür cümlelerle anlatılanlar kişiden kişiye değişir ve kanıtlanamaz.

Örnek:

Yaz, en güzel mevsimdir.

Nesnel Cümleler

Kişisel duygu ve yorum içermeyen; kanıtlanabilen, ölçülebilen ve herkes için aynı olan bilgileri veren cümlelerdir. Bu tür cümlelerde anlatılanlar, kişiden kişiye değişmez.

Örnek:

Yaz mevsimi haziran, temmuz ve ağustos aylarını kapsar.

ÇEŞİTLİ İŞLEVLERDEKİ SÖZ VARLIKLARI / DİL YAPILARI

**Sebeplilik İşlevli
Söz Varlığı/Dil Yapıları**

Bir yargının hangi gerekçe ile gerçekleştiğini ya da gerçekleşmediğini belirtmek için kullanılır.

çünkü, bu nedenle, için, diye, demek, demek ki, -DIĞI için, ...-sı yüzünden/sebebiyle, ...-nın yüzünden/sonucunda vb.

**Amaç İşlevli
Söz Varlığı/Dil Yapıları**

Bir yargının hangi amaç için yapıldığını ya da yapılacağını belirtmek için kullanılır.

-mAk için, amacıyla, -mAsı için, diye, üzere vb.

**Şart İşlevli
Söz Varlığı/Dil Yapıları**

Bir yargının hangi şarta bağlı olarak gerçekleşeceğini belirtmek için kullanılır.

-sA, ise, -DI mI, -DIkçA, -InçA ama, yalnız, eğer, şayet, ki, mutlaka, kesinlikle, şu şartla, illa vb.

GEÇİŞ VE BAĞLANTI İFADELERİ

- 1. Farklı Düşünmeye Yönlendiren İfadeler:** Cümle içinde bir düşünceden diğerine geçerken düşüncenin farklılaştığını vurgulamaya yarar. Bunlar "ama, fakat, lakin, yalnız, ancak, oysaki, ne var ki, hâlbuki, buna rağmen, yine de" gibi ifadelerdir.
- 2. Destekleyici ve Açıklayıcı İfadeler:** Cümlede anlatılanları daha iyi ifade etmek için kullanılır. Bunlar "özellikle, örneğin, mesela, hatta, üstelik, açıkçası, ayrıca, başka bir deyişle, yani" gibi ifadelerdir.
- 3. Özetleyen ve Sonuç Bildiren İfadeler:** Anlatılanları bir sonuca bağlamak ve özetlemek amacıyla kullanılır. En çok kullanılanları "kısacası, özetle, son olarak, böylece, sonucunda" gibi ifadelerdir.

PARAGRAFİN BÖLÜMLERİ

1. Giriş

- Paragrafın ilk bölümüdür.
- Konu tanıtılır, okuyucuya ne anlatılacağı hissettirilir.
- Giriş cümlesi; dil, düşünce bakımından kendinden sonraki cümleyle bağlantılıdır.
- Giriş cümlesinde "böylece, bunun üzerine, oysa..." gibi bağlayıcı unsurlar bulunmaz.

2. Gelişme

- Giriş cümlesinden sonra gelen ve onu açıklayan cümleler, paragrafın gelişme bölümünü oluşturur.
- Gelişme bölümünde yer alan cümleler, dil ve düşünce bakımından kendinden önceki ve sonraki bölümlerle bağlantılıdır.
- Konu ayrıntılı biçimde açıklanır.
- Örnekler, neden-sonuç ilişkileri, açıklamalar ve karşılaştırmalar bu bölümde yer alır.

3. Sonuç

- Paragrafın son bölümüdür.
- Bu bölüm dil ve düşünce bakımından kendinden önceki cümlelerle bağlantılıdır.
- Anlatılanlar toparlanır ve paragraf tamamlanır.
- Sonuç bölümlerinde "böylelikle, o hâlde, sonuç olarak, kısacası, anlaşılıyor ki..." gibi özetleyici ifadelerden yararlanılır.

DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI

Tanımlama

Bir varlığın, bir nesnenin ya da bir kavramın kendine özgü niteliklerini söyleyerek onu tanıtmaktır. Tanımlama yöntemine kısaca "Nedir? sorusunun yanıtıdır" da denilebilir.

Karşılaştırma

İki ya da daha fazla varlık veya kavramın benzer ve farklı yönlerini ortaya koymaktır.

Tanık Gösterme

Güvenilir, alanında uzman bir kişinin sözlerine yer vererek düşünceyi desteklemektir.

Örnekleme

Anlatılan düşünceyi somutlaştırmak için konu ile ilgili örnek vermektir.

Sayısal Verilerden Yararlanma

Rakamlar, istatistikler ve oranlar vererek düşünceyi desteklemektir.

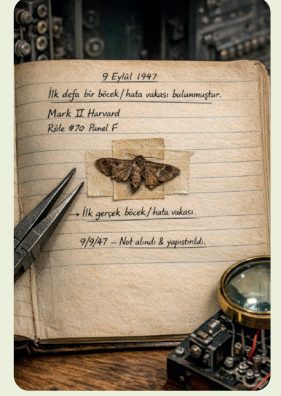
Benzetme

Bir varlığı, anlatılan düşünceyi etkili kılmak için başka bir varlığa benzetmektir.

1, 2 ve 3. soruları aşağıdaki metne göre yanıtlayın.

(I) Bilgisayar literatüründe sıkça geçen “bug” (böcek) terimi, 9 Eylül 1947’de yaşanan sıra dışı bir olaya dayanır. (II) Harvard Üniversitesinde kullanılan Mark II adlı devasa bilgisayar, beklenmedik bir şekilde arızalandığında teknik ekip sorunun kaynağını araştırmaya başlar. (III) İnceleme sırasında iki metal röle arasına sıkışarak elektrik akımını kesen gerçek bir güve bulurlar. (IV) Ekip, güveyi cımbızla çıkararak teknik seyir defterine bantlar ve yanına “Bulunan ilk gerçek böcek/hata vakası” notunu düşer. (V) Mühendislikte daha önce mecazi anlamda kullanılan “bug” kelimesi, bu olayla birlikte bilgisayar dünyasında kalıcı bir yer edinir. (VI) Böylece hataları tespit edip sistemden temizleme sürecini ifade eden “debugging” (böcekten arındırma) kavramı da küresel bir standart hâline gelir.

1. Bu paragrafın giriş, gelişme ve sonuç bölümlerini oluşturan cümlelerin numaralarını yazın. (6 puan)

Giriş:

Gelişme:

Sonuç:

2. Bu cümlelerin niçin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinde yer aldığını açıklayın. (6 puan)

3. Bu metindeki altı çizili ifadelerin metinde kullanılan anlamlarını yazın. (9 puan)

Sıra dışı:

Araştırma:

Seyir defteri:

4. Kaçkarlar, sadece bir dağ sırası değildir; insanın ruhunu bulutların üzerine taşıyan, zamanın ve modern dünyanın gürültüsünün tamamen silindiği mistik bir sığınaktır. Zirvelerine çöken bembeyaz sis bulutu, yeşilin binbir tonuyla bezenmiş vadilerle birleştiğinde kendinizi bir masalın içinde veya yeryüzünün gökyüzüne en çok yaklaştığı o gizemli eşikte hissedersiniz. Sabahın ilk ışıklarıyla uyanan yayla evlerinden yükselen odun ateşi kokusu, buzul göllerinin kristal berraklığındaki serinliği ve rüzgârın sarp kayalıklar arasında fısıldadığı o kadim türküler, burayı ziyaret eden herkesin kalbinde silinmez izler bırakır.

Bu metinde kullanılan abartma ve kişileştirme sanatlarını birer örnekle belirtin. (18 puan)

Abartma:

.....

.....

Kişileştirme:

.....

.....

5. İnsanlar zamanı ölçme ihtiyacını çok eski çağlardan beri hissetmiştir. İlk zamanlarda güneşin ve gölgelerin hareketiyle günün hangi vaktinde olduklarını algılamaya çalışmışlar; daha sonraları ise bunun için güneş, kum ve su saatleri gibi basit araçlar geliştirmişlerdir. Bilim ve teknoloji ilerledikçe mekanik saatler, ardından karmalı, pilli ve günümüzde dijital ile akıllı saatler ortaya çıkmıştır. Böylece saatler, insanların zamanı daha doğru ve kolay biçimde ölçmesini sağlayarak hayatlarını düzenlemelerinde yardımcı olmuştur.

Bu metnin konusunu ve ana fikrini yazın. (10 puan)

Konu:

.....

Ana fikir:

.....

6.

Bir bölgedeki buzul hareketlerinin en bariz iki delili, buzul vadileri ile buzul gölleridir. Buzullar, soğuk dönemlerde aşağıya doğru uzanır; sıcak dönemlerde ise gerilere, dağların yüksek kesimlerine çekilir. Buzullar tıpkı dereler gibi akar. Ancak bu akışlar bazen gözle görülemeyecek kadar yavaştır ve taşıdıkları “moren” adlı buzul taşlarıyla zemini örseleyerek düzeltir. Böylece “V” biçimli vadiler aşınarak “U” biçimli yayvan vadilere dönüşür. Bazı noktalarda ise çukurlar oluşur. Bu çukurlar zamanla dolarak buzul göllerini meydana getirir.

Bu metnin anlatımında kullanılan düşünceyi geliştirme yollarını yazın. (6 puan)

7. Aşağıdaki cümleleri, anlamlı bir paragraf oluşturacak şekilde numaralayın. (10 puan)

- ☐ Yağmurdan sonra okul bahçesinde oluşan büyük su birikintisi, Efe'nin dikkatini çekti.
- ☐ Arkadaşları yanından hızla geçip giderken Efe durup bu anı izlemeyi seçti.
- ☐ O gün resim dersinde ilk kez, gördüğünü değil, hissettiğini çizmeye çalıştı.
- ☐ Öğretmeni Zuhal Hanım, Efe'nin resmine bakıp “Ne güzel bir resim bu!” dedi.
- ☐ Suyun yüzeyinde yansıyan gökyüzü, ona bambaşka bir dünya varmış gibi hissettirdi.

8.

Akdeniz'in kıyısın da Alanya yarım adasının hemen açığın da, sualtı yaşamı açısından önem taşıyan karanlık mağaralar yeralıyor.

Bu cümledeki bazı sözcükler yanlış yazılmıştır. Yazım yanlışı olan sözcüklerin doğru biçimleri ile cümleyi yeniden yazın. (10 puan)

9. Aşağıdaki hikâye unsurlarıyla ilgili açıklamalardan hareketle serim, düğüm ve çözüm bölümlerine yer verdiğiniz bir hikâye yazın. (Hikâyenizi oluştururken yazım ve noktalama kurallarına, yabancı sözcüklerin yerine Türkçe karşılıklarını kullanmaya dikkat edin. Hikâyenize, tamamladıktan sonra uygun bir başlık yazın.) (25 puan)

- **Şahıs ve Varlık Kadrosu:** Funda, Melike, Neriman Teyze
- **Mekân:** Funda ve Melike'nin yaşadığı apartman
- **Zaman:** Sabah saatleri
- **Olay Örgüsü:** Funda ve Melike'nin merdivenlerde yaşlı komşuları Neriman Teyze ile karşılaşmaları ve ona yardım etmeleri
- **Anlatıcı:** 1. kişi ağzından anlatım.

Handwriting practice area with horizontal lines.

1. Düzenli uyku, hem beden hem de zihin sağlığının korunmasında önemli bir rol oynar. Her gün benzer saatlerde uyuyup uyanmak, vücudun biyoritmini dengeler ve gün içindeki dikkat, öğrenme ve enerji düzeyini artırır. Yeterli ve kaliteli uyku, bağışıklık sistemini güçlendirirken stresle başa çıkmayı kolaylaştırır, duygusal dengeyi destekler ve uzun vadede kalp-damar sağlığını olumlu etkiler. Bu nedenle yatmadan önce ekran kullanımını sınırlamak, uyku ortamını sessiz ve karanlık tutmak, her gün aynı saatlerde uyuyup uyanmak sağlıklı bir uyku düzeni oluşturmanın etkili adımlarıdır.

Bu metinde geçen bazı sözcüklerin anlamları aşağıda verilmiştir. Bu sözcükleri metinden bularak yazın. (20 puan)

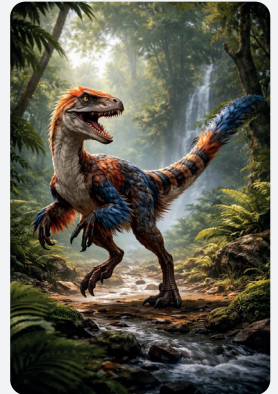
- : Canlının duygu ve davranışlar dışındaki ruhsal süreç ve etkinliklerinin bütünü
- : Uyku durumundan çıkmak
- : Düzen içinde bulunan; sistemli, metodik
- : Bir şeye gücü yetmek
- : Doğuştan başlayarak belirli zaman aralıklarıyla yinelenen ve insan davranışlarını doğrudan etkileyen fiziksel ve duygusal gelgitlerin tümü

2. Doğa her mevsim başka bir renge bürünür, insanoğlu bu renklerle mest olur.

Bu cümlede virgölün hangi işleviyle kullanıldığını yazın. (10 puan)

.....

3. İnsanlar uzun yıllar dinazorların tamamının gri renkte olduğunu düşündü hâlbuki bu yanlış bir kanıydı. Bulunan fosillerin genellikle renksiz olması ve eski çizimlerin varsayımlara dayanması insanları böyle düşünmeye sevk etmişti. Oysa günümüzde keşfedilen bazı fosillerdeki melanozom adlı pigment yapıları sayesinde özellikle tüylü dinazorların siyah, kahverengi, kırmızı ve desenli renklere sahip olabildiği anlaşıldı. Hatta Sinosauropteryx gibi bazı türlerin kuyruklarında belirgin renk halkaları olduğu biliniyor. Kuşların dinazorların torunları olması da birçok dinazorun renkli ve tüylü olabileceğini destekliyor. Büyük ve pullu dinazorların renkleri ise kesin olarak bilinmemekle birlikte gri olmak zorunda değildir. Ayrıca onların da günümüz filleri veya sürüngenleri gibi farklı doğal tonlarda olması muhtemeldir.

Bu metindeki geçiş ve bağlantı ifadelerini yazın. (15 puan)

.....

4. Belirtilen işlevdeki söz varlıklarını/dil yapılarını kullanarak birer cümle yazın. (30 puan)

Amaç işlevli
söz varlığı

Şart işlevli
söz varlığı

Sebeup işlevli
söz varlığı

5. Aşağıdaki anahtar sözcüklerden istediklerinizi kullanarak en az iki dörüükten oluşan bir şiir yazın. Şiirimize başlık koymayı unutmayın. (25 puan)

Arkadaşlık

Komşuluk

Misafir

Aile

Saygı

Sevgi

Bayram

Nezakat

Haber

1. Kayın ağacı, pek çok kültürde bilgeliği, saflığı ve dayanıklılığı simgeleyen kutsal bir ağaç olarak kabul edilmiştir. Gövdesinin düzgün, kabuğunun parlak olması onu “aydınlık” ve “temizlik”le ilişkilendirmiştir. Eski Türk kültüründe kayın, özellikle Orta Asya’da kutsal sayılan ağaçlar arasında yer almış; diğer ağaçlara göre daha uzun ömürlü olması nedeniyle soyun devamını, bereketi ve koruyuculuğu temsil ettiği düşünülmüştür. Avrupa kültürlerinde ise bilginin ve yazının ağacı olarak anılmış, mitolojik anlatılarda rehberlik eden bir varlık şeklinde betimlenmiştir.

Bu metinde başvurulanan düşünceyi geliştirme yollarını yazın. (10 puan)

.....

2. Teleskop, astronomik gözlemler yapmak için kullanılan bir cihazdır ve 17. yüzyılda icat edilmiştir. İlk teleskop, Hollandalı optikçilerin elinden çıkmıştır. Ancak, bu icadın yaygınlaşmasında ve astronomik keşiflerde önemli bir rol oynamasında Galilei’nin katkıları çok büyüktür. İlk teleskop, 1608’de Hollandalı optikçi Hans Lippershey tarafından icat edilmiştir. Galileo Galilei ise 1609’da teleskobu geliştirerek bu aletin kullanıldığı ilk astronomik gözlemleri yaptı ve gökyüzündeki birçok önemli keşfi gerçekleştirdi. Bunlar arasında Jüpiter’in dört büyük uydusunu keşfetmesi, Ay’ın yüzeyindeki kraterleri gözlemlemesi ve Venüs’ün evrelerini incelemesi sayılabilir. Bu gözlemler, evrenin yapısı hakkındaki eski inançları çürütüp Güneş merkezli evren modelini destekledi. Bu, bilimsel devrimin bir parçasıydı ve Dünya ile evren hakkındaki görüşlerimizi köklü bir şekilde değiştirdi.

Aşağıdaki soruları bu metne göre cevaplayın.

a) Teleskop ne zaman ve kim tarafından icat edilmiştir? (10 puan)

.....

b) Galilei, 1609’da teleskobu geliştirerek hangi gözlemlerde bulunmuştur? (15 puan)

.....

3. Arıların doğanın usta mimarları olduğu söylenir. Bunun nedeni, arıların ballarını depoladıkları altıgen şekilli petekleridir. Arı kovanlarında dik şekilde duran ıtalara altıgen şekilde ördükleri petekler, sabit bir açıyla konumlanmıştır. Peteklerden kesit alınarak incelendiğinde bir ara duvar görülür. Bal mumundan yapılan bu ara duvar, ortak bir zemin özelliğı gösterir. Balın akmasını sağlayan çukurlar ise eğim açısının sabit olmasından kaynaklanır.

Bu parçada cevabı bulunan iki soru yazın. (10 puan)

4. Plastikler, 100 yıldan uzun süredir günlük yaşamımızın bir parçası. Oturduğumuz sandalye, giydiğimiz kazak, akıllı telefonlarımız, kalemlerimiz yani kullandığımız neredeyse her şeyde farklı miktarlarda plastik var. Ama belki de plastiklerin adını en çok gezegenimize verdikleri zarardan dolayı duyuyoruz. Oysa doğal gaz ve fosil yakıtlardan elde edilen geleneksel plastikler yerine bitkilerden elde edilen evre dostu plastikleri kullansak bu zararın önüne geçebiliriz.

Metinden bir öznel, bir de nesnel cümleye örnek yazın. (10 puan)

Öznel cümle:

Nesnel cümle:

5. I. Metin

Kukumav kuşu küçük yapılı bir baykuş türüdür. Avrupa, Asya ve Afrika'nın çeşitli bölgelerinde yaşayan bu kuşlar genellikle açık alanlarda, tarım arazilerinde ve kayalık bölgelerde bulunur. Gündüzleri de aktif olabilen nadir baykuş türlerinden biri olan kukumav, keskin gözleri ve dikkatli bakışlarıyla bilinir. Küçük kemirgenler, böcekler ve diğer küçük omurgasızlarla beslenir.

II. Metin

Kukumav kuşu; mitolojide bilgelik, zekâ ve rehberlik sembolü olarak kabul edilmiştir. Antik Yunan'da, bilgelik tanrıçası Athena'nın kutsal kuşudur ve genellikle onun omzunda veya yakınında tasvir edilir. Bu nedenle kukumav kuşu Antik Yunan kültüründe bilginin, aklın ve öngörünün simgesidir. Atina şehrinin koruyucusu olarak görülen Athena'nın sembollerinden biri olduğu için Atinalıların sikkelerinde de bu kuşun figürüne sıkça rastlanır.

Bu iki metni konuları bakımından karşılaştırın. (15 puan)

6. Bir oklu kirpi, yuva yapmak için kendine güzel bir in seçmişti. Ama içine girince gördü ki burası bir yılan ailesinin eviydi. "Acaba" diye sordu oklu kirpi, "Bir köşeye ben de kıvrılıp kış aylarını burada geçirebilir miyim?" Yüce gönüllü yılanlar, oklu kirpinin isteğini kabul etti. Kirpi de yuvanın bir köşesine yerleşti ve oklarını açarak tostoparlak büzüldü.

Yılanlar, çok geçmeden nasıl büyük bir hata yaptıklarını anladılar. Çünkü yanından her geçişlerinde derilerine kirpinin okları batıyordu. Bir süre katlandılar bu duruma ama bir gün yakındıkları bu konuyu kirpiye açmaya karar verdiler.

"Üzgünüm," diye yanıtladı oklu kirpi. "Ben çok rahatım burada ama sizi rahatsız eden bir şey varsa başka bir yere taşınmak niçin aklınıza gelmiyor?" Sonra da köşesine yeniden büzülüp uykusuna devam etti.

Metinde yer alan kurgusal unsurları belirleyerek birini yazın. (10 puan)

7.

İSTİLACI SARI DEV

Deniz, bahçede oynarken yeni taşınan komşuları Can ile annesinin konuşmalarına kulak misafiri oldu: "Merak etme anne, yarın sabah erkenden o koca devden kurtulacağız, her yeri istila etti." Can'ın bahçedeki devasa bir canavardan ya da korkunç bir hayvandan bahsettiğini sanan Deniz, gece boyunca mahallesini korumak için planlar yaptı; yanına bir file, güçlü bir yapıştırıcı ve en sesli düdüğünü alarak sabah erkenden Can'ın kapısına dayandı.

Can, kapıyı açtığı anda karşısında tam teçhizatlı ve titreyen Deniz'i görünce gözlerine inanamadı. Deniz, "Korkma Can, dev etkisiz hâle getirmeye geldim!" diye bağırınca Can bir an duraksadı ve ardından kahkahayı bastı. Meğer Can'ın "dev" dediği şey, bahçenin ortasında kontrolsüzce büyüyen ve tüm domates fidelerini boğan "kocaman bir ayçiçeğinden" başka bir şey değildi; o gün sadece sarı çiçekli bir bitkiyi sökmeyi planlıyordu.

Deniz elindeki fileye bakıp mahcup bir gülümsemeyle Can'a katıldı ve birlikte "korkunç istilacıyı" saksıya taşımaya karar verdiler. Birinin felaket senaryosu, diğerinin sadece bahçe işi çıkmıştı ama bu komik yanlış anlama, mahallenin en sıkı dostluğunun başlamasına vesile olmuştu.

Bu öyküyü Can'ın bakış açısıyla yeniden yazın. Öykünüze bir başlık belirleyin. Yazarken yazım ve noktalama kurallarına dikkat edin. (20 puan)

2. DÖNEM 2. YAZILI BİLGİ NOTLARI

SES OLAYLARI

Ünsüz Yumuşaması

Süreksiz sert ünsüzlerden biriyle (p, ç, t, k) biten bir sözcük, ünlüyle başlayan bir ek alırsa "p, ç, t, k" sesleri yumuşar ve "b, c, d, g, ğ" seslerine dönüşür.

Örnek:

- Banu kitabı okuduktan sonra bana verecek.
kitap + -ı → kitabı

Ünsüz Benzeşmesi

Sonunda sert ünsüzlerden biri (f, s, t, k, ç, ş, h, p) bulunan sözcükler "c, d, g" yumuşak ünsüzlerinden biriyle başlayan bir ek alırsa ekteki "c, d, g" sesleri sertleşerek "ç, t, k" seslerine dönüşür.

Örnek:

- Annem, mutfakta akşam için yemek yapıyor.
mutfak + -da → mutfakta

Ünlü Daralması

"a, e" geniş ünlülerinden biriyle biten fiiller "-yor" veya "-ecek" eklerinden birini aldıklarında geniş ünlüler daralarak "ı, i, u, ü" olur.

Örnek:

- Öykü, durakta otobüs bekliyor. (bekle- + -yor → bekliyor)

Ünsüz Türemesi

Tek heceli ve ad soylu bir sözcük ve yardımcı fiille (etmek, eylemek, olmak...) yapılan birleşik fiillerde, ad soylu sözcüğün sonundaki ünsüz ikizleşir.

Örnek:

- Af + etmek → Affetmek
- Hâl + olmak → Halolmak

Ünlü Düşmesi

Bazı sözcükler çekim, türetme ya da birleşme sırasında ünlülerinden birini yitirir.

Örnek:

- Mehmet'in burnu kanıyor.
burun+ -u → burnu

Dikkat

İkinci ünlüsü dar (ı, i, u, ü) olan bazı iki heceli sözcükler, ünlü ile başlayan bir ek aldıklarında ikinci hecedeki dar ünlü düşer.

PARAGRAF TÜRLERİ

1. Açıklama

Bir şeyi açıklamak, bir şeyi öğretmek, okuyucuya bilgi vermek amacıyla yazılan paragraflardır.

- Nesnel bir anlatım kullanılır.
- Dili yalın ve anlaşılırdır.
- Ele alınan konunun temel noktaları açıklanır.
- Öğreticilik özelliği vardır.
- Bilgilendirici metinlerde kullanılır.

2. Betimleme

Bir manzarayı, bir insanı ya da herhangi bir varlığı ayırıcı yönleriyle gözler önüne seren yazılarda kullanılır.

- Duyularla ilgili ayrıntılardan yararlanılabilir.
- Niteleyici sözcüklere sıklıkla yer verilir.
- Benzetme, kişileştirme gibi söz sanatları kullanılır.
- Ayrıntılar ve varlıkların belirleyici özellikleri kullanılır.

YAZIM KURALLARI

“mi”nin Yazımı

- Hangi görevde kullanılırsa kullanılsın “mi” kendinden önceki ve sonraki sözcükten her zaman ayrı yazılır.
- Kendinden önceki sözcüğün son ünlüsüne bağlı olarak “mı, mi, mu, mü” şekilleri bulunmaktadır.

“ki”nin Yazımı

- Bağlaç olarak kullanılan “ki” cümleden atıldığında cümlelerin anlamında bozulma olmaz ve kendinden önceki ve sonraki sözcükten ayrı yazılır.
- Ek olan “ki” cümleden atıldığında cümlelerin anlamı bozulur ve kendinden önceki sözcüğe bitişik yazılır.

“de”nin Yazımı

- Ek olan “-de” cümleden çıkarıldığında cümlelerin anlamı bozulur ve kendinden önceki sözcüğe bitişik yazılır. Ses uyumuna göre “-da/-de; -ta/-te” olabilir.
- Bağlaç olan “de” cümleden çıkarıldığında cümlelerin anlamı bozulmaz ve kendinden önceki sözcükten ayrı yazılır. Yalnızca “da” ve “de” biçimindedir.

Kısaltmaların Yazımı

- Kuruluş, dergi, kitap ve yön adlarının kısaltmaları, her sözcüğün ilk harfinin büyük yazılmasıyla yapılır. (TBMM, GD...)
- İlk harfle birlikte temel harfleri alınarak yapılan kısaltmaların ilk harfi, sözcük özel ad değilse küçük yazılır. (Prof. , ed. ...)
- Küçük harfli kısaltmalara kelimenin okunuşuna göre ek getirilir. (m’ye...)
- Büyük harfli kısaltmalarda ek, kısaltmanın son harfinin okunuşuna göre getirilir. (THY’den...)
- Üslü kısaltmalara ek getirildiğinde kesme işareti kullanılmaz. (m²ye...)

Yazım Kuralları

Satır Sonuna Sığmayan Sözcüklerin Yazımı

- Satır sonuna sığmayan sözcükler, satır sonunda hecelerine uygun olarak kısa çizgi (-) ile bölünür.
- İlk heceden sonraki heceler ünsüzle başlar. Birleşik sözcüklerde de bu kurala uyulur. (il-ko-kul)
- Satır sonunda ve başında tek harf bırakılmaz.

Pekiştirmeli Sözlerin Yazımı

- Pekiştirmeli sözler, bitişik yazılır.
- Örnek:**
● çepeçevre	● apaçık
● masmavi	● güpegündüz
● yemyeşil	● taptaze
● tastamam	● gepegenç
	● kapkara

1.

Ankara keçisinin tiftiğinden dokunan sof, yumuşak yapısı ve mat görünümüyle dikkat çeker. İnce yapısına rağmen kışın sıcak, yazın serin tutan bu kumaş; hafifliği ve zarif dokusuyla kaşmir hissini verir. Geleneksel olarak kaftan, pelerin ve dış giyim ürünlerinde kullanılan sof; günümüzde mobilya sektöründe döşemelik kumaş olarak da tercih edilmektedir. Sof, estetik ile konforu bir arada sunduğundan hem yurt içinde hem de yurt dışında rağbet görmektedir. Ancak kullanım alanına göre bu kumaşın bakımı ve temizliği dikkat gerektirmektedir.

Bu metindeki altı çizili deyimlerin anlamını yazın. (9 puan)

Dikkat çekmek :

Hissini vermek :

Rağbet görmek :

2.

Yapay zekâ, hayvanların ne hissettiğini anlamamızda yardımcı olabilir. 2025 yılında yayımlanan bir araştırma, bilim insanlarının aralarında inekler, keçiler ve koyunların da bulunduğu bazı çiftlik hayvanlarındaki olumlu ve olumsuz duyguları ayırt edebilen bir makineyi geliştirdiklerine yer verdi. Hayvanların çıkardığı seslerin akustik desenlerini analiz eden model, yüzde 89,49 doğruluk oranına ulaştı. Araştırma ekibinden Doç. Elodie Briefer, "Bu gelişme hayvan refahı, çiftlik hayvanı yönetimi ve yaban hayatı koruma çalışmalarını kökten değiştirebilir çünkü hayvanların duygularını gerçek zamanlı olarak izlememize olanak tanıyor." dedi.

Bu metinde kullanılan düşünceyi geliştirme yollarını yazın. (9 puan)

.....

.....